

Varmt välkomna!

Statlig personlig assistans
- resultat från undersökning av
gruppen assistansberättigade

Ieva Reine, MPsych, MPH, Dr.
Med.

Analytiker

Avdelning för Analys och prognos
Försäkringskassan, Huvudkontoret
ieva.reine@forsakringskassan.se

Associerad forskare

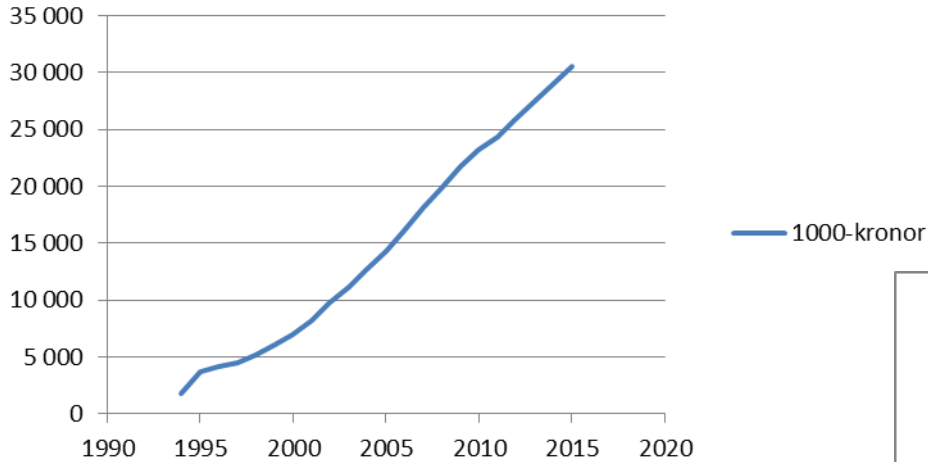
Forskning om funktionshinder och
habilitering

Institution för folkhälso- och
vårdvetenskap

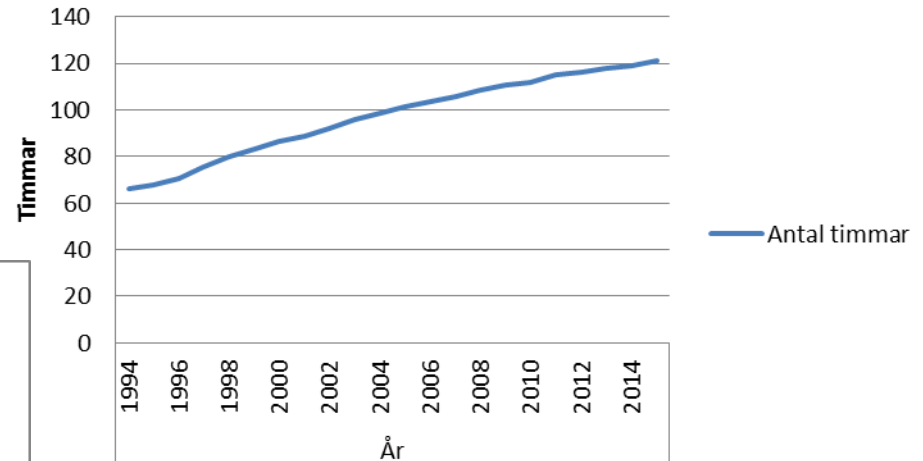
Uppsala universitet

Utveckling av statlig personlig assistans sedan år 1994

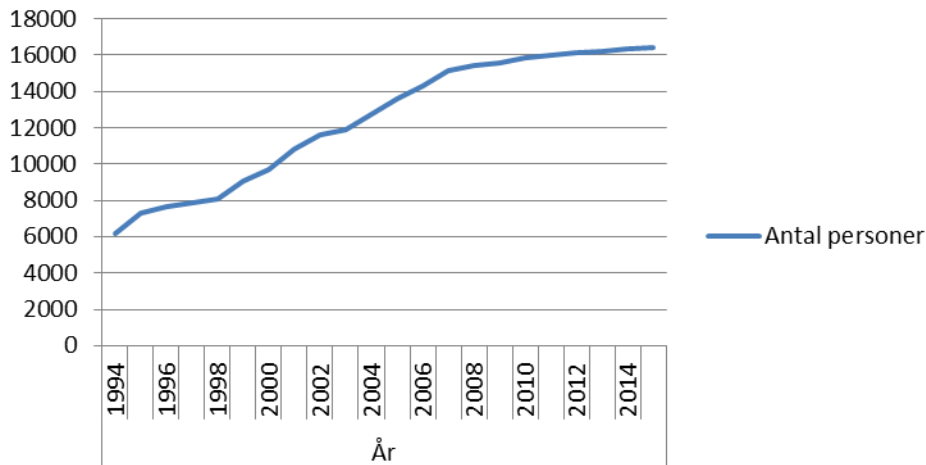
1000-kronor

Antal timmar

Antal personer

Syftet med kartläggningen var att öka kunskapen om gruppen som får statlig personlig assistans.

Frågeställningar:

Vem är den assistansberättigade? Fördelning efter kön, ålder, personkrets, boende etc.?

Vilket är den assistansberättigades stödbehov? Tillgodoses detta? Saknas visst stöd och i så fall vilket?

Tillgodoses den assistansberättigades behov av utbildning, sysselsättning och möjlighet till arbete?

Hur upplever den assistansberättigade den personliga handläggarens bemötande och kompetens?

Vilken inställning har den assistansberättigade till sina assistansanordnare? På vems villkor fungerar assistansen?

Innehåll

Sammanfattning	5
Summary	7
Bakgrund	9
Kostnadsutveckling.....	10
Undersökningens syfte och frågeställningar	14
Metod	15
Registerdata	15
Enkätundersökning	15
Undersökningsgruppen	17
Bortfallsanalys	17
Resultat från enkätundersökningen	18
1. Boende och omständigheter kring personlig assistans	18
2. Kontakt med Försäkringskassan i samband med den senaste ansökan eller prövningen	24
3. Hur ser assistansstödet ut?	33
4. Kvaliteten på den personliga assistansen	42
5. Personlig assistans och möjlighet att leva som andra	53
Slutsatser och det fortsatta analysarbetet	58
Referenser	59
Bilaga 1	61
Bilaga 2	67

Försäkringskassans registerdata, uttag hösten 2010

Tillgängliga/använda mått:

- Personkrets
- Kön
- Födelseår
- Antal assistanstimmar
- Civilstånd
- Födelseland
- Län
- Anordnartyp

Enkätundersökning (totalundersökning):

- Pilotstudie
- 15 november 2010 – 10 februari 2011
- Enkäten består av 41 frågor
- Tre alternativ för att besvara enkäten:
 - Genom att fylla in en pappersenkät
 - Elektroniskt via webben (Easy Research)
 - Via telefon (genomfördes av TNS/Sifo)

Population

15 515 assistansberättigade år 2010

- (7 129 kvinnor och 8160 män) med i genomsnitt 112,81 assistanstimmar per vecka
- Totalt deltog:
 - 4 891 (68,6 %) kvinnor
 - 5 309 (65,1 %) män
- Antal timmar:
 - kvinnor per vecka - 111,66,
 - män - 114,06

1 590 barn i åldersgruppen 0–19 år (19,2%)

och

1 734 personer var över 65 år (17 %)

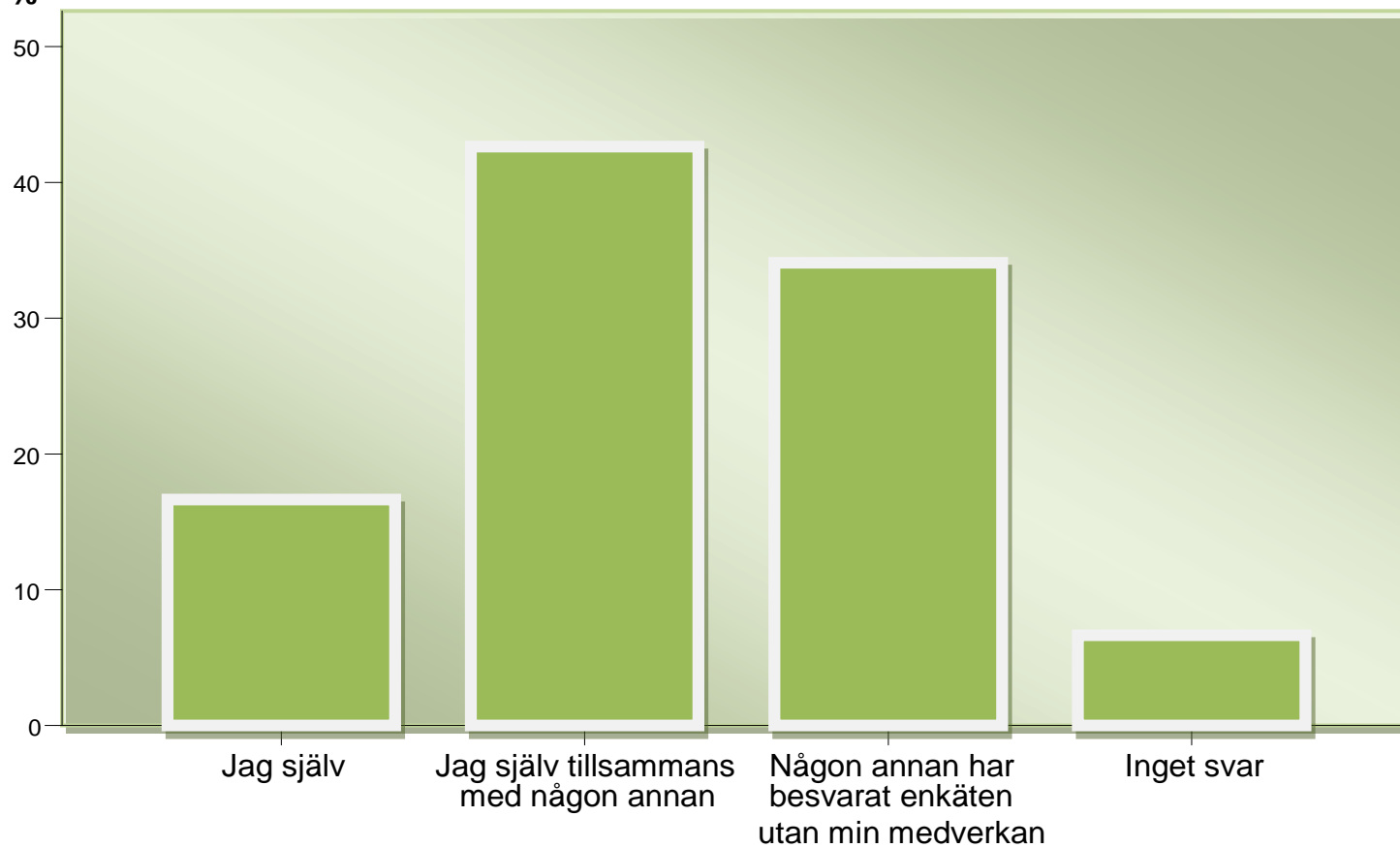
- 2 381 utlandsfödda personer (15,2 %), varav 1 485 besvarade enkäten (14,5 %)

- De flesta assistansberättigade var ogifta (63 %)

- Total svarsfrekvens: 67 procent, totalt 10 200 svar
- Barn 0-19 år svarade i mindre utsträckning, ca 54 %
- Högst svarsfrekvens - över 70 % bland personer 50-79 år
- Personkrets 1 – 63,9 %
- Personkrets 2 – 69,2 %
- Personkrets 3 – 68,7 %
- Högst svarsfrekvens i Östergötland, Halland, Jämtland, Södermanland – över 70 %, lägst – Västerbotten, Norrbotten, Örebro under 60 %

Resultat

Figur 4. Staplarna visar vem som besvarat enkäten.

Avsnitt 1. Individuella behov och omständigheter kring personlig assistans

- Andelen assistansberättigade högre bland män – 53,4 %, kvinnor – 46,6 %
- Majoriteten tillhör personkrets 3 – 54,5 % (8311 pers.)
personkrets 1 – 37,5 % (5725 pers.)
personkrets 2 – 5,4 % (824 pers.)

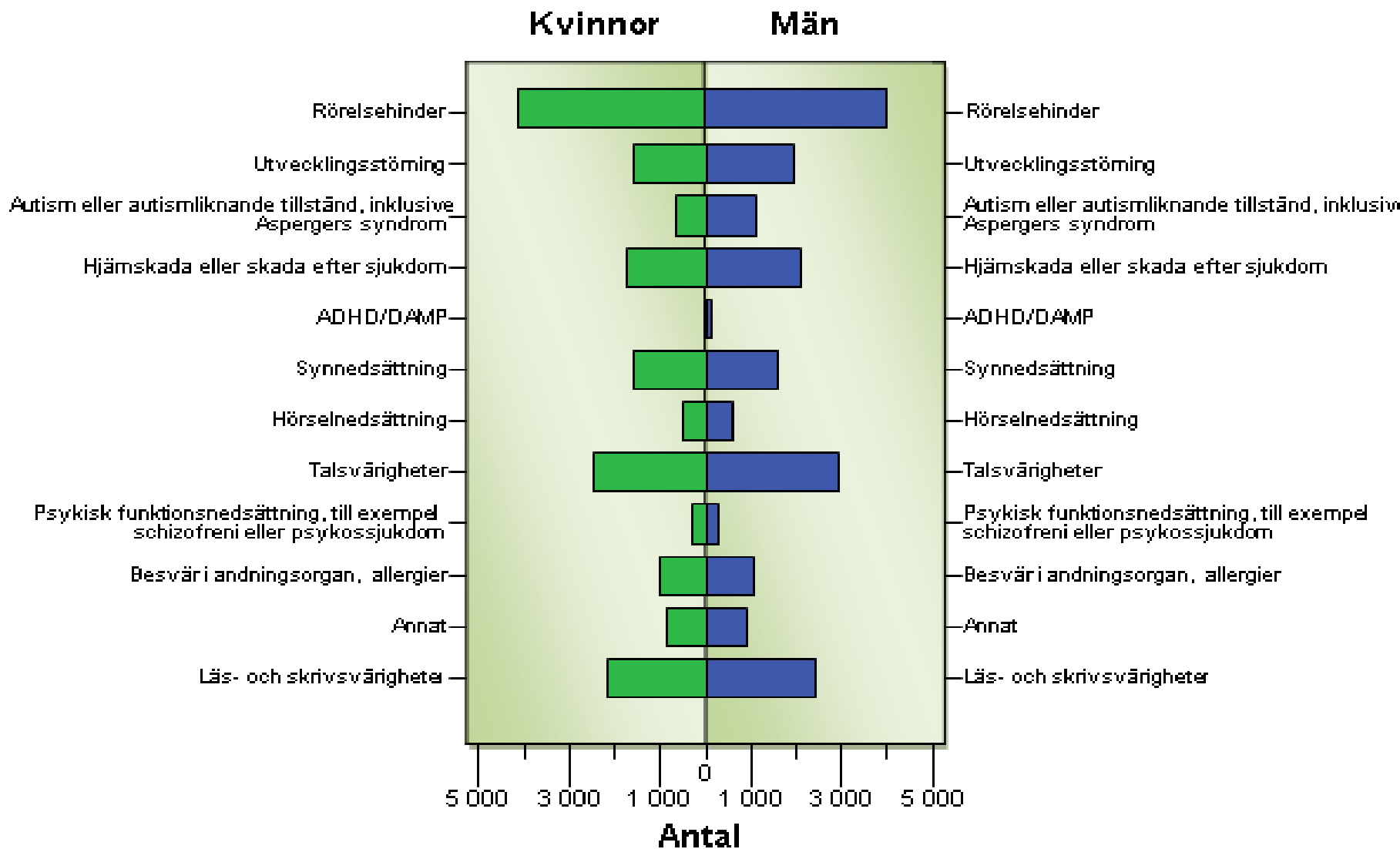
Boende:

- 38,3 % bor själv
- 23,3 % bor med föräldrar
- 23,4 % bor med maka/make/sambo
- 4,4 % bor med sina barn
- 8,8 % bor i bostad med särskild service eller annan särskilt anpassad bostad för vuxna
- 7,2 % har ett annat boende

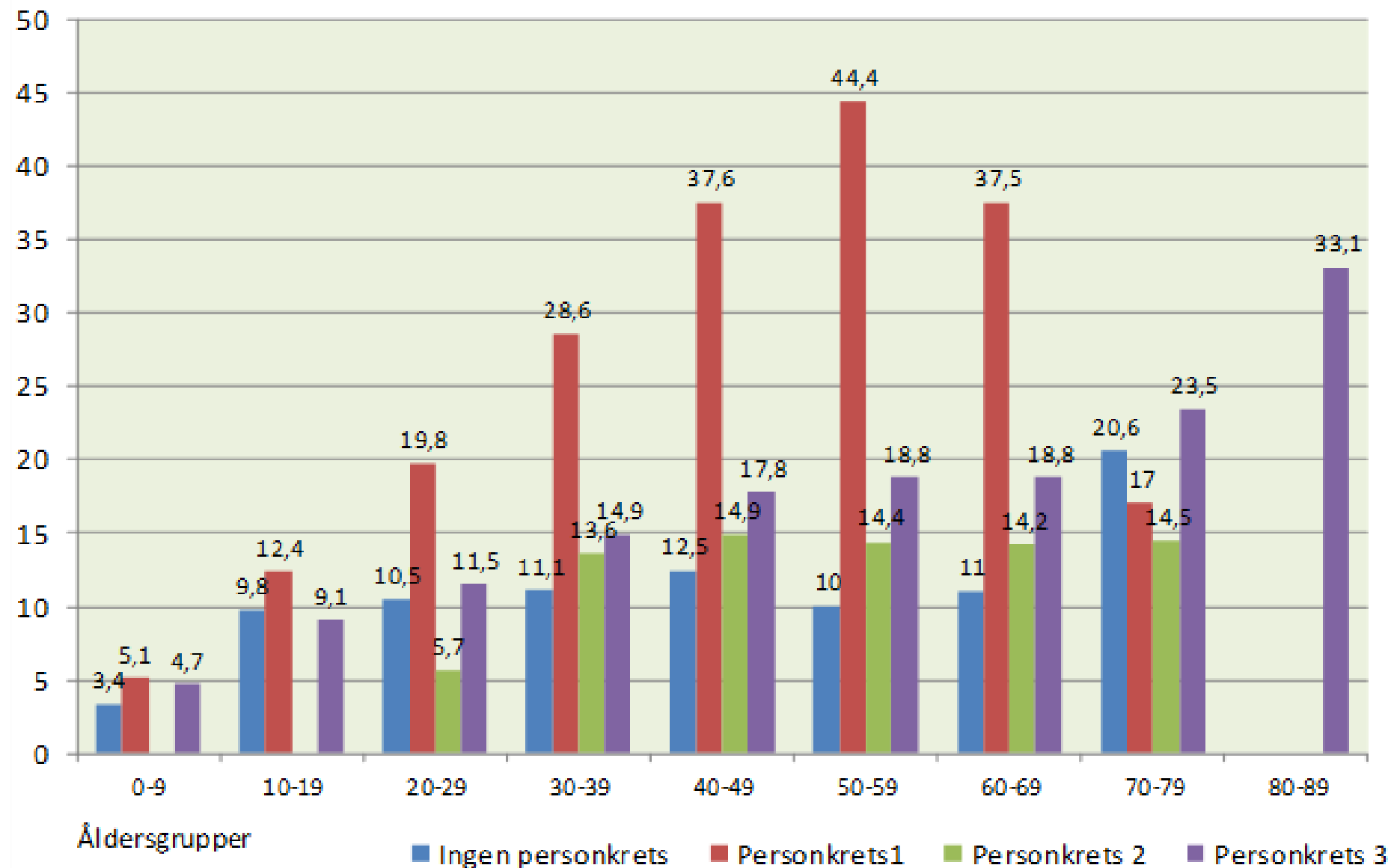
Hjälpte dig någon att ansöka om assistansersättningen hos Försäkringskassan?

- 10 % - nej, ansökte själv
- 32 % - en familjemedlem
- 18 % - god man/förvaltare
- 18 % – en assistansanordnare eller brukarkooperativ
- 10 % - kommunen
- 3 % - hälso-och sjukvården eller habiliteringscentret
- 5 % - annat

Figur 5. Funktionsnedsättningar som kan ge svårigheter i vardagen bland kvinnor och män.

Figur 6. Hur många år har du haft din funktionsnedsättning (förvärvad)?

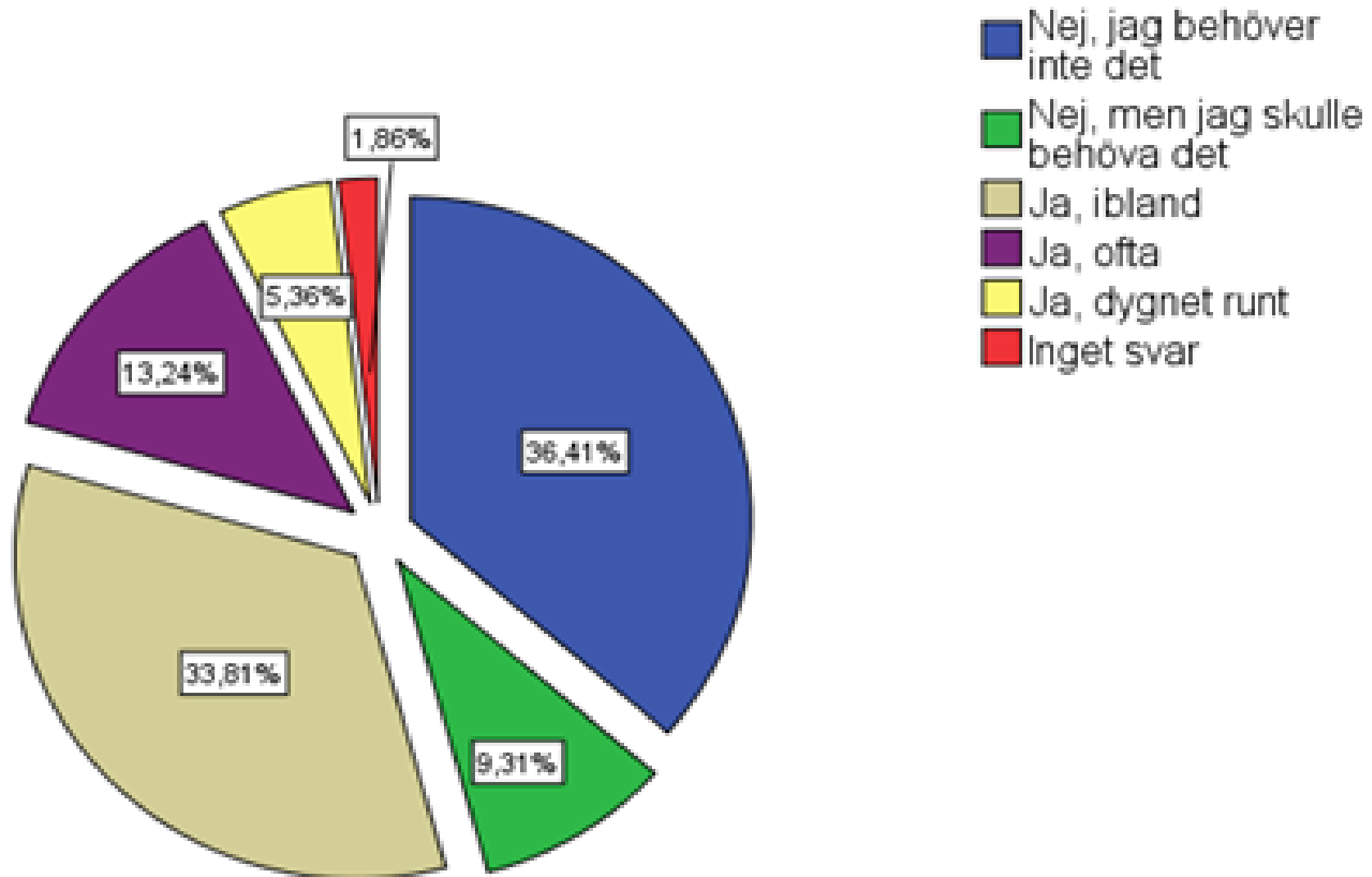
Avsnitt 2. Upplevelsen av kontakten med Försäkringskassan

- Personliga handläggare hade tillräckligt med kunskap om funktionsnedsättning (64,1 %), men en femtedel negativa
- 12 % hade svårt att förstå motiveringen till varför de fick färre timmar än de hade begärt
- 11 % hade svårt att acceptera motiveringen till beslutet
- Majoriteten var nöjda med beslutet

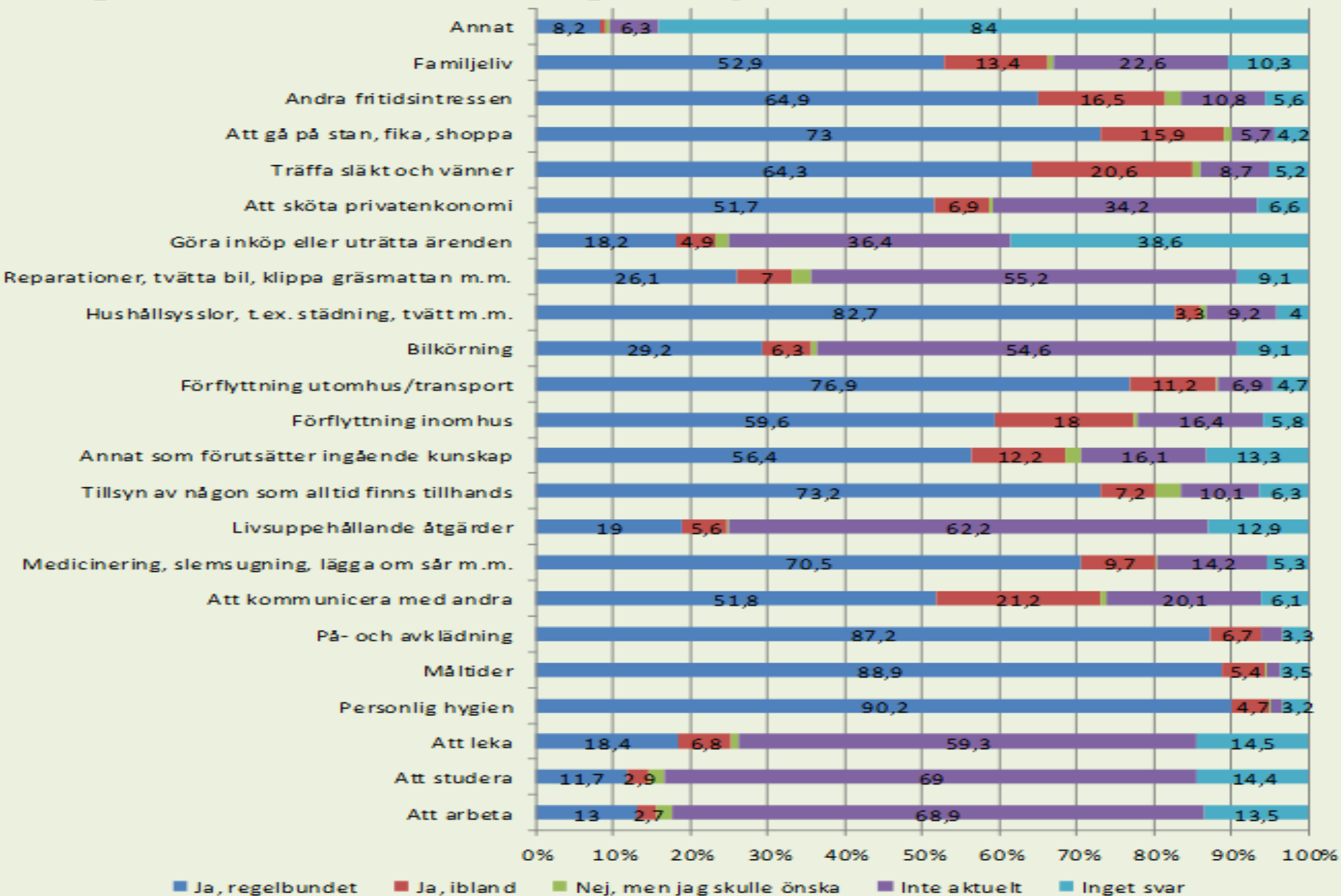
Avsnitt 3. Assistansstödet utformning

- Cirka 2/3 har de fått det antal timmar de behöver
- En fjärdedel anser att de fått färre timmar
- 0,3 % (26 pers.) anser att de får fler timmar
- Åtta av tio upplever att timmarna är fördelade efter deras behov medan drygt en av tio inte anser det
- 95 % får assistans med personlig hygien regelbundet eller ofta
- Även andra grundläggande behov som hjälp med måltider och på- och avklädning tillgodoses i lika stor utsträckning
- Alla assistansinsatser verkar vara viktiga, även sådana som ger möjlighet till sociala kontakter och fritid

Får du hjälp av två eller flera assistenter?

Figur 15. Får du assistans med något av följande?

Mer än hälften får assistans med:

- personlig hygien * 95%
- måltider * 94%
- på- och avklädning * 94%
- att gå på stan, fika, shoppa 89%
- förflyttning utomhus/transport 88%
- hushållssysslor, t.ex. städning, tvätt m.m. 86%
- att träffa släkt och vänner 85%
- andra fritidsintressen 81%
- medicinering, slemugning, lägga om sår m.m. 80%
- förflyttning inomhus 78%
- tillsyn av någon som alltid finns tillhands 77%
- att kommunicera med andra * 73%
- annat som förutsätter ingående kunskap om mig * 67%
- att sköta privatekonomi 59%

Mindre än hälften får assistans med:

- familjeliv 47%
- bilkörning 36%
- reparationer, tvätta bil, klippa gräsmattan, måla om hus m.m. 33%
- att leka 25%
- livsuppehållande åtgärder 25%
- att göra inköp eller uträtta ärenden (t.ex. post eller bank) 23%
- att arbeta 16%
- att studera 15%
- annat 9%

Vad kan vara "annat"?

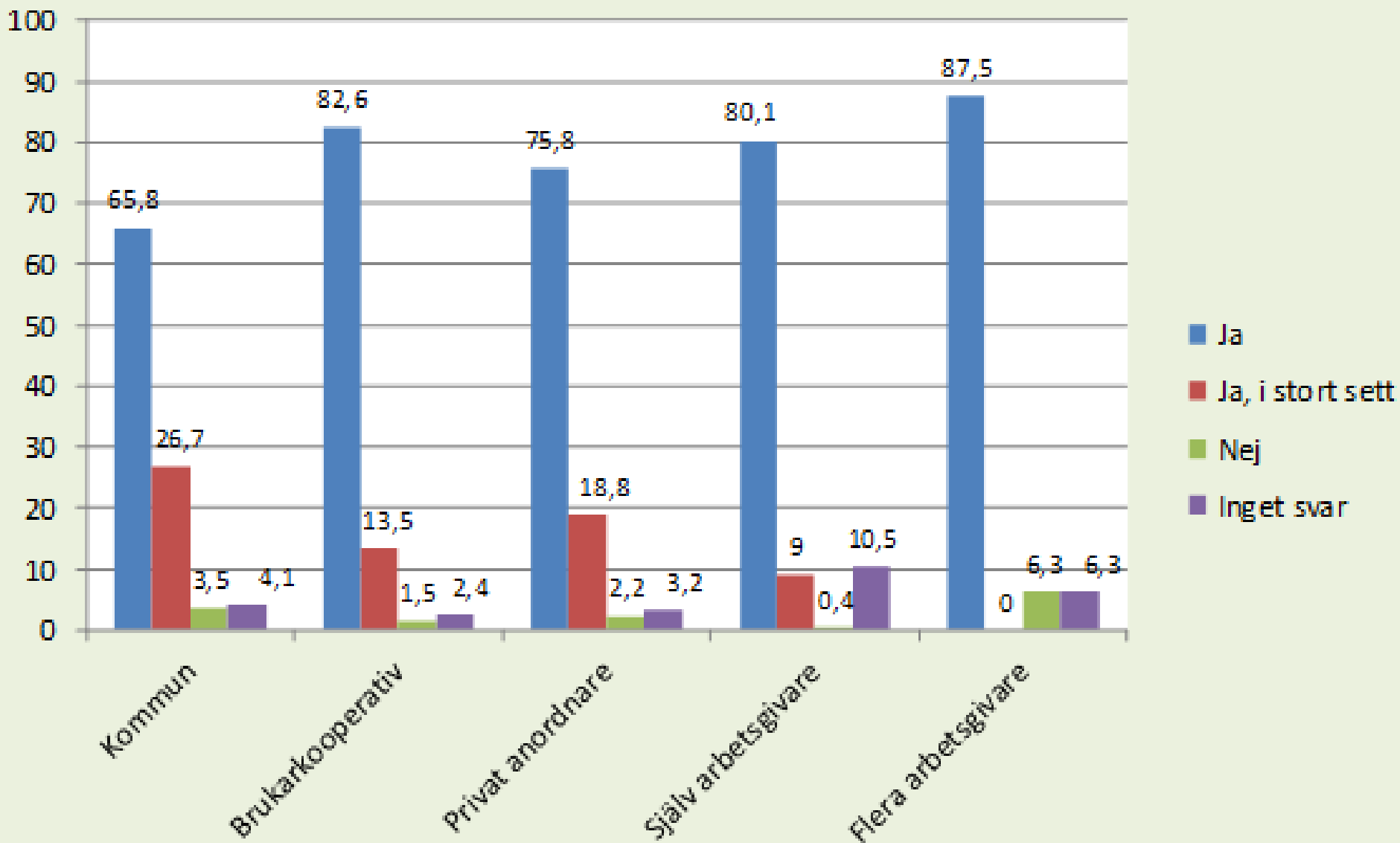
läkarbesök, sjukgymnastik, tandläkarbesök, att sova, ledsagning, att få livet att fungera, fysiska aktiviteter, rehabilitering, kyrkbesök, att besöka logoped, att träna, att tolka, gå på behandlingar utanför sin kommun, att gå på en kurs, ringa och svar i telefon, bokning av färdtjänst, att få hjälp med TV-tider, att åka på semester, att resa, att åka på utflykter, daglig verksamhet, sjukhusbesök, att bada, gå på arena, hockey, att hantera kamera och ta kort utanför stan, stimulans och motivation, hjälp med hund, ångstdämpning, ridning, med rullstolsdans, gå på bio, att måla, vardagliga sysslor, ADL-träning, simning, läsläsning, dator, vända mig på natten, hindra självskadebeteende, underhåll av hjälpmedel, träna motorik på häst, stretching, massage, upptäcka världen, utvecklas, se och syntolka, att jag inte utsätter mig för faror, snöskottning, att koppla på TV och radio, olika föreningsuppdrag, hobby, skötsel/tömning av stomi och urinpåse, att sköta växthus med frösådd, läsa tidningen, motion, speciell mat, att minnas, lösa korsord, titta på utställningar och köpcentra, besöka anhörigas grav, att få stimulans, skrivhjälp, uppstigning, körsång, bläddra i papper, besöka bibliotek, lyfta ombord på segelbåt och att styra segel, handräckning vid styrelseuppdrag, kappridning, politik, vara i skog och natur, tidrapporter, is stort sett alla praktiska ting, sommarvistelse, att ta hand om mina barn praktiskt, alla sysslor som tillhör en bilägare, museibesök, upplevelser, puffa på, allt som jan inte klarar, vända mig på natten flera gånger, att spela rullstolrugby, arbetsledning, att surfa på internet, Kennelklubb, träffa min tjej, spontana aktiviteter, att vara bra mamma, att samla insekter och göra inordning samlingen, att fara på hockeyresor, att gå på dans, tappning av blåsa, diabetesvård, självständighetsträning, som gör livet värt att leva, planera sexliv, att bara finnas till, att pyssla, att måla muggar, cykling med hjälpmedel, att bygga dator, balans, Glada Hudik teatern, delta i företagsliv, klappa min hund, bada bubbelbad, att köra skoter, spela innebandy, att rösta, att söka jobb, kontinuerlig uttänkt pedagogisk träning av kommunikation, samspel och färdigheter (vardags-, hushålls-, arbets-, fritids- och sociala) för att bibehålla och utveckla färdigheter. Hjälp vid aggressiva utbrott, sensorisk träning, struktur för att fungera, att inte få skador, hindra mig för att hamna i olyckor på gatan t.ex., att anpassa miljö så att det gynna min vardag och undvika stora beteendeproblem eller självskadande, att träffa pojkvän, övningskörning, åka hiss, hålla den röda tråden genom dagen, sociala berättelser, lägerverksamhet, att redigera foto, album, att få leva ett så normalt liv som möjligt jämfört med andra barn i samma ålder, spela boll och gympa, att vara på förskolan

Avsnitt 4. Kvaliteten på den personliga assistansen

Anordnare

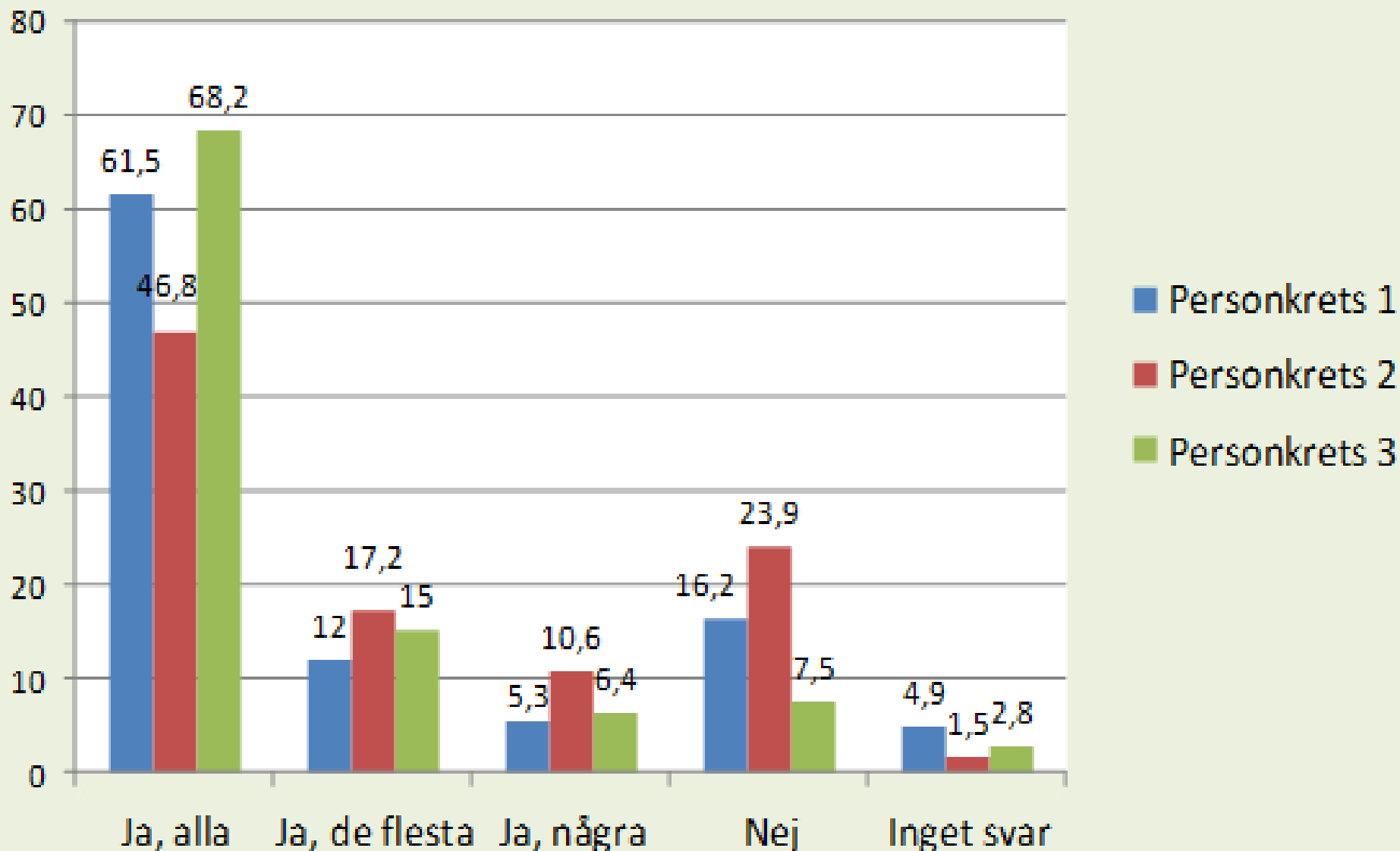
- Antalet brukare hos privata anordnare (42 %) är fler än hos kommunala anordnare (38 %)
- 12 % har brukarkooperativ som anordnare
- 3 % är själva arbetsgivare
- De flesta har enbart en huvudanordnare
- Brukarna nöjda och känner tilltro till sina anordnare, vissa variationer beroende på anordnartyp

Figur 25. Är du nöjd och känner tilltro till din assistansanordnare?

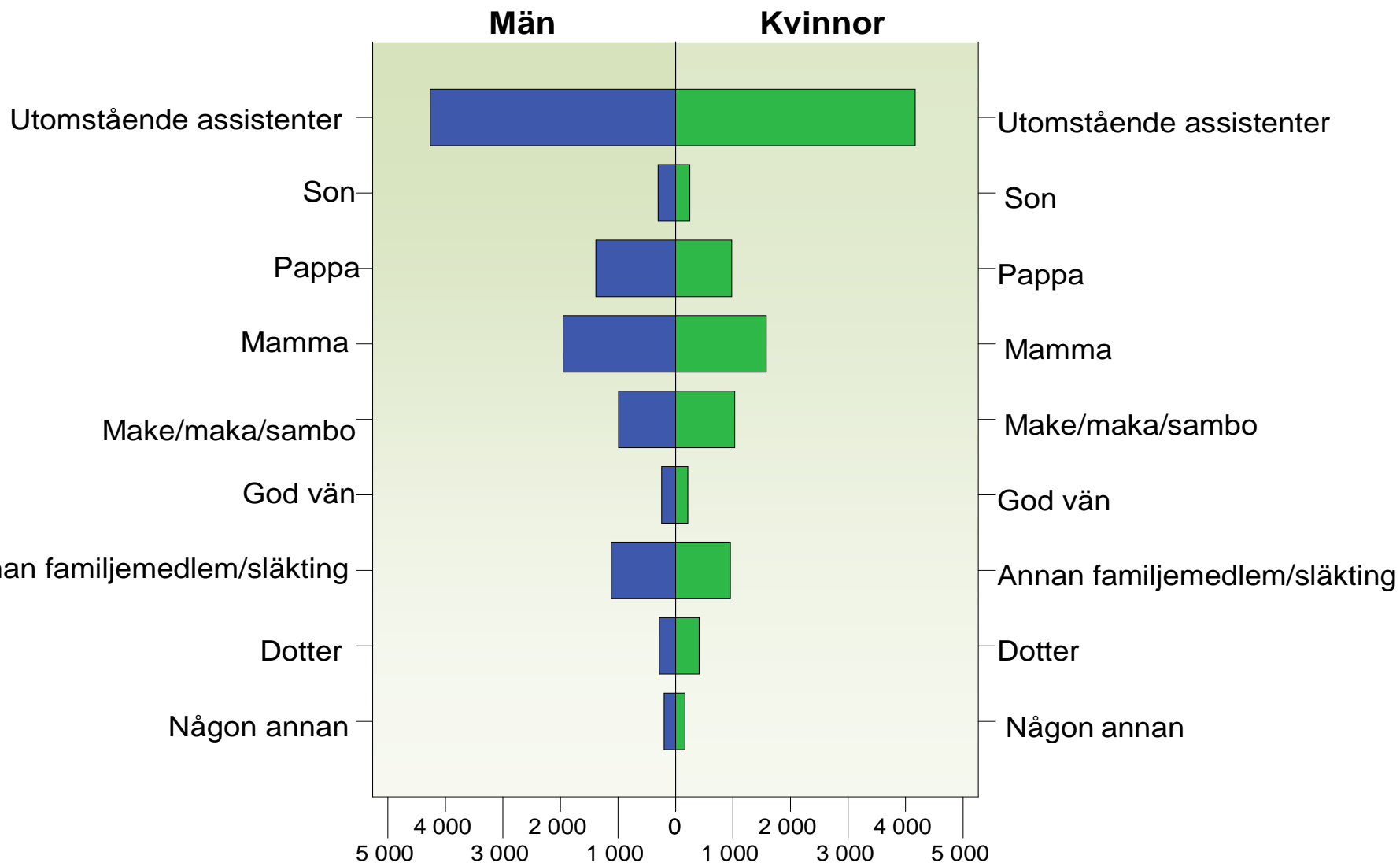

%

Figur 30. Har du fått välja dina assistenter själv?

Figur 31. Vilka är dina assistenter som får ersättning för sitt arbete?

Avsnitt 5. Möjlighet att leva som andra

Personlig assistans är en förutsättning för att man ska kunna

- Utbilda dig – 22 %
- Arbeta – 24 %
- Ha en annan meningsfull sysselsättning – 79 %
- Ha sociala kontakter och aktiviteter – 90 %

Hur många har arbete? Har assistansen betydelse för möjligheten att arbeta etc.?

24 procent anser att assistans är en viktig förutsättning för att de ska kunna arbeta, och särskilt viktigt upplevs det bland personer i åldersgruppen 30-39 år, inom personkrets 1 (33 %).

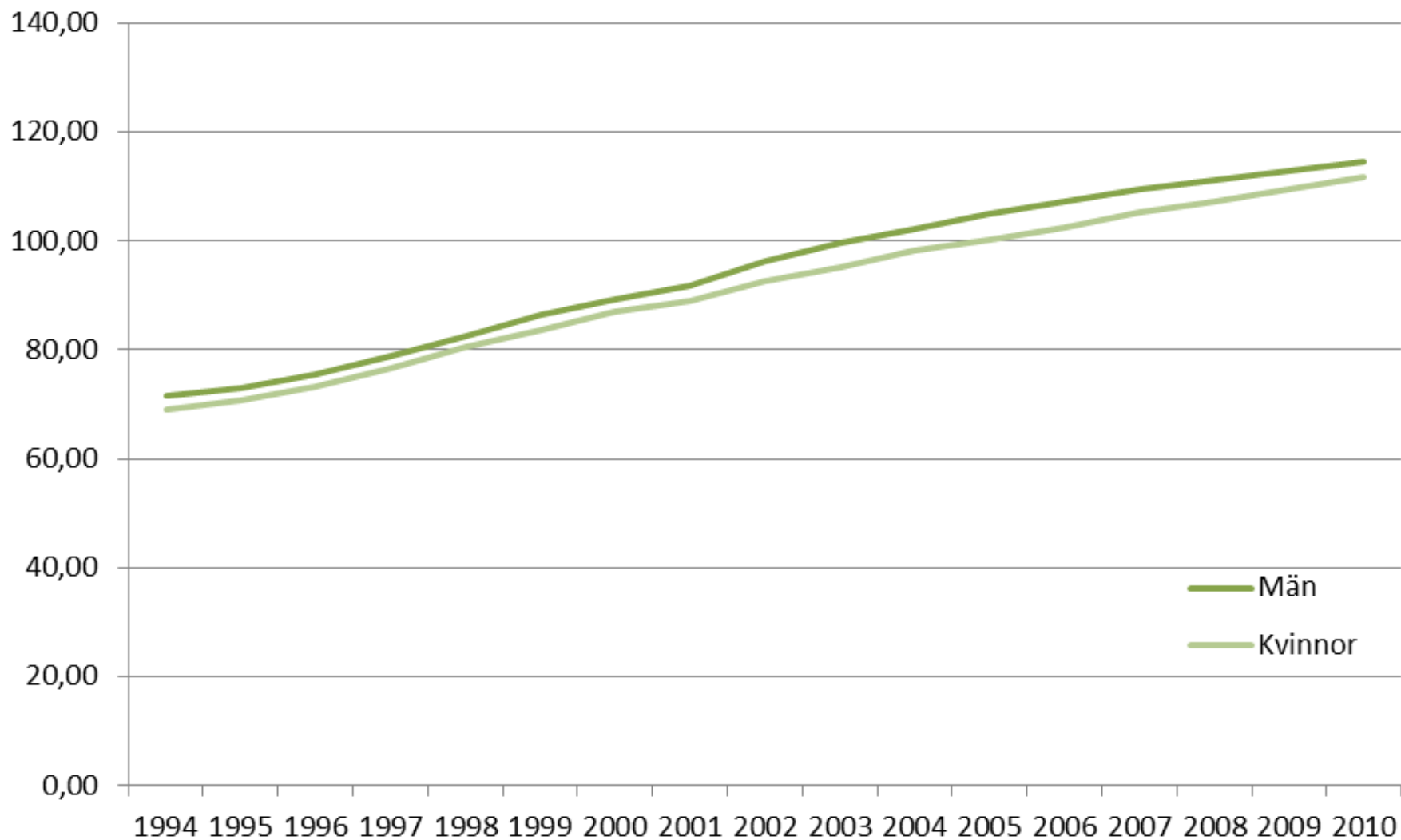
Personer som har svarat själv på enkäten upplever i högre utsträckning att assistans är en viktig förutsättning för att de ska kunna arbeta än om någon annan har varit respondent. Andel personer som anger att de får assistans med att arbeta är däremot lägre – 13 % regelbundet och knappt 3 % ibland. Ca 2 % anger att de skulle behöva assistans för att arbeta. Undersökningen ger inga objektiva data på frågan om hur många förvärvsarbetar.

Skillnader i assistansersättning – problem, utmaning eller rättssäker behandling?

Vad menar vi när vi pratar om skillnader i assistansersättning?

- Vad tänker vi först på?
 - **Assistanstimmar**
- Vad är bra – relativt stort eller relativt litet antal timmar? För vem?
- Hur mäter vi det?

Figur 1. Antal assistanstimmar för kvinnor och män mellan 1994-2010.

Slutsatser

Gruppen är heterogen

Majoriteten av de assistansberättigade är nöjda med stödet, hur det är upplagt och Försäkringskassans bemötande och kompetens

Förbättringsmöjligheter, t.ex. revidering av indelningen i personkretsar, bättre beslutsmotiveringar och habiliterings- och bostadsanpassningsinsatser

Försäkringskassan har tillgång till data om hur det är att leva med personlig assistans som har hög pålitlighet

- Personlig assistans - ett betydelsefullt stöd
- Indikerar på att personlig assistans är en förutsättning för uppfyllelse av de åtaganden som Sverige har gjort utifrån FN-konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning
- Skapar även förutsättningar för uppfyllelse av de nationella folkhälsomålen

